

JOAN F. MIRA

*“Els mateixos grupets
de dos o tres homes
amb cabells
grisejants
ben pentinats,
acompanyats de les
mateixes dones joves
somrients, però ara
no morenes del país
o rosses tenyides
amb falda estreta fins
més avall del genoll,
sinó rosses
molt clares naturals,
eslaves de pell
pàl·lida”*

Chacalay

He passat ja diverses vegades, tristament, per davant de la cafeteria tancada, cafeteria o bar, amb un nom que mai no he sabut interpretar: Chacalay. Potser un nom d'una altra època, com el local mateix, que ha durat prop de mig segle al cor de la ciutat de València, si és que se'n pot dir cor d'aquesta plaça falsa que va quedar emmarcada entre nobles construccions antigues –la Universitat, el col·legi del Patriarca– i apagats edificis d'aquella modernitat dels anys cinquanta i seixanta, quan València va decidir que enderrocar el seu passat, destruir-se, era una forma rendible de progrés. Van destruir, doncs, bona part de la ciutat antiga, mig barri de Velluters, el vell Hospital històric –un crim sense perdó possible–, i tot el que van poder entre el carrer de les Barques i el carrer de la Pau, inclosos palaus bellíssims, carrers i places nobles, un tros irrecuperable de l'ànima de la ciutat. I allà, en un d'aquells edificis nous, aparegué el Chacalay: una confortable modernitat “americana”, exòtica, on jo he situat una escena del meu *Purgatori*, novel·la relativament urbana. Quan el protagonista, molts anys més tard, torna (ací comença la llarga citació) a: “aquella cafeteria ...on es refugiaven les vegades que ell anava a buscar-la a la biblioteca vella de la Universitat, amb llums groguencs de pàmpol a les taules, un vigilant amb bata blava i prestatges com armaris amb portes de vidre, després eixien pel carrer de la Nau, i només travessant la plaça del Patriarca trobaven aixopluc en aquesta cafeteria llavors nova i moderna, un ambient elegant i reservat, o fins i tot una mica tèrbol, un lloc per a empresaris i advocats i directors de banc que hi jugaven a daus i bevien whisky amb gel o combinats en gots molt prims i llargs, potser per això quasi mai no hi entrava cap estudiant de la veïna facultat de lletres, i per això mateix ells dos s'hi trobaven més segurs, com en un lloc que no els corresponia i per tant on ningú no els havia de trobar, eren encontres clandestins; i ara, passats més de trenta anys, el local conservava exactament el mateix aire dubtós, el mateix luxe a la moda de finals dels cinquanta o encara dels primers anys seixanta, una petita barra americana corbada en un angle, amb el frontal d'imitació de cuir capitoné, cocteleres i cubetes de glaçons, tamborets alts, i al llarg de les parets empaperades, entre finestres amb doble cortina, les mateixes butaques quadrades d'un plaça o de dos amb el mateix entapissat de flors grises ara gastat, descolorit; i al voltant de les tauletes baixes els mateixos grupets de dos o tres homes amb cabells grisejants ben pentinats, amb corbata de seda o amb el coll de la camisa descordat deixant veure cadenes i medalles, amb rellotges voluminosos d'or massís, acompanyats de les mateixes dones joves somrients, però ara no morenes del país o rosses tenyides amb falda estreta fins més avall del genoll, sinó rosses molt clares naturals, esclaves de pell pàl·lida i d'ulls blaus, amb pantalons arrapats o amb faldetes curtíssimes, les cames infinitament llargues, companyia pagada amb diners però d'una altra raça. ‘Russes’, va dir Teodor Llorens molt baixet, sense moure els llavis. ‘En temps de Franco venia l'or de Moscou, ara vénen les putes més fines.’”

I s'ha acabat la citació i l'escena, s'ha acabat el Chacalay, l'han tancat segurament per sempre, com han tancat una època sencera preservada, la segona meitat del segle XX. No l'han salvat ni les noves joves rosses, ni els nous homes amb diners nous: quan ja era part de la història, desapareix com els seus predecessors, palaus o cases. Com desapareix tot en aquesta ciutat reiteradament suïcida.